

THE REFLECTION OF THE LAST SLEEP OF BABY AYLAN¹

AYLAN BEBEĞİN SON UYKUSUNUN BASINA YANSIMASI

Fahriye Aytolu KARA²
Gülten KUNT³

Abstract

Yıllardır sığınmacı problemine yeterince önem vermeyen ülkeler, kıyıya vurmuş Aylan bebeğın cansız bedenini gördükten sonra ülkelerinin kapısını Suriyeli mültecilere açmışlardır. Basit görünen bu trajik olayla dünya ülkeleri bir anda fikirlerini değiştirmişlerdir. Aylan bebeğın basında günlerce haberi yapılmış, karikatürleri çizilmiştir. Bu çalışmada Aylan bebeğın ölümünün ardından çıkan gazetelerde kullanılan manşetler ve basının bu olaya bakışı incelenmiştir. Bir anda dünyayı ve Türkiye'yi ayağın kaldıran bu olay çoğın ülkenin mültecilere karşı politikasını değiştirmiştir. Bu çalışmanın amacı; bu büyük dramın sembolü olan Aylan bebeğın ölümünden bu yana ülkemize ve diğeri Avrupa ülkelerine sığınmak isteyen yüz binlerce Suriyeli mültecinin yaşadığı zorlukların yansımalarını Türk basınında çıkan haberlere dayanarak gözler önüne sermektir. Çalışma kapsamında çeşitli gazetelerin Aylan bebeğın ölümü üzerine yayımladıkları manşetler sosyolojik bağlamda incelenmiş ve içerik analiz tekniğiyile çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucunda Türk basını Aylan bebeğının ölümünü daha çok dünyanın bir ayıbı olarak görmüş, mültecilerin göçleri sırasında yaşadıkları trajedilerde Avrupa'nın sorumluluğının büyük olduğunu vurgulamışlardır. Nitekim bu talihsiz olaydan sonra Batı, Suriyeli mültecilere kısa bir süre de olsa kapılarını açmıştır. Bir anda dünyayı ve Türkiye'yi ayağın kaldıran bu olay çoğın ülkenin mültecilere karşı politikasını da değiştirmiştir. Anahtar Kelimeler: Suriyeli mülteciler, Aylan bebek, basın haberleri, manşet.

Abstract

The countries which do not give much importance to the ongoing refugee problem for years opened their doors to the Syrian refugees after they had seen the dead body of baby Aylan who was washed up on the beach. Suddenly the world changed its mind with this tragic event which seems quite ordinary. The press made baby Aylan news for days, his caricatures were drawn. In this study the headlines used on the newspapers that were published after baby Aylan's death and the view of the press to this event were analyzed. This event which suddenly alarmed the world and Turkey changed the policies of many countries against refugees. The aim of this study, on the basis of baby Aylan's death which became the symbol of big dram, is to reveal the reflections of the difficulties that hundreds of thousands Syrians had been through on the ground of news made in Turkish press. On the basis of the study, the headlines that many newspapers wrote on Baby Aylan's death were studied sociologically and analyzed by using content analysis technique. In the result of the study, Turkish press regarded the death of baby Aylan as the shame of Europe, emphasized that Europe had important responsibility for the tragedies which The Syrian refugees had been through during immigrations. Thus, after that bad / event, the west opened their doors to Syrian refugees to some extent. This event which instigated the world and Turkey changed the policies of many countries against refugees.

Keywords: Syrian refugees, baby Aylan, press news, headline.

¹ Bu çalışma 13-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Adıyaman'da gerçekleştirilen 1. Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu'nda sunulan aynı başlıklı poster bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi ABD, aytolukara@gmail.com

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi ABD, gkunt184@gmail.com

GİRİŞ

İnsanoğlu, varoluşundan bugüne kadar istemli ya da istemsiz bir şekilde coğrafyalar arasında sürekli hareket veya göç hâlinindedir (Akkaya, 2013: 180). Asya ile Avrupa arasında köprü konumunda olan Türkiye, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve yakın Asya ülkelerinden AB ülkelerine kaçak olarak göç etmek isteyenler için vazgeçilmez bir durak olup aynı zamanda göç edenlerin yerleştiği de bir ülkedir. Diğer bir ifade ile düzensiz göçmenlerin (irregular immigrants) bir kısmı Türkiye'yi transit ülke olarak kullanırken diğer bir kısmı ise kaçak işçi olarak çalışıp hedef ülke olarak kullanılmaktadır (Deniz, 2014: 184). Türkiye, Orta Doğu'da patlak veren olaylar sonucunda yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır (Kara, Karakoç Öztürk ve Dağıstanlıoğlu, 2017: 18). Bu göçler, özellikle Avrupa devletleri başta olmak üzere, uluslararası mülteci hukuku, nüfus hareketleri bakımından hem geçiş hem de varış olma özelliğine sahip olan Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Hükümetler bir yandan, insani nedenler ya da siyasi gerekçeler yüzünden yer değiştiren insanları kabul etmekte istekli görünürken diğer yandan uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini de ihlal etmektedirler. İltica edilen devletler açısından bakıldığında silahlı çatışmalar ve insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle çok sayıda insanın yer değiştirmesi sonucunda oluşan nüfus hareketlerinin çok az bir kısmı, uluslararası yardım ve koruma altına alınmaktadır (Ergüven ve Özturanlı 2013: 1010). Son yıllarda zulüm ve baskı nedeniyle ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Suriye halkının da ulusal ve uluslararası düzeyde korunması gerekmektedir. Türkiye açısından baktığımızda ise yasal düzenlemelerdeki aksaklıklar ve Suriye'den gelen yoğun nüfus hareketliliği sonucunda ortaya çıkan sıkıntılar, konunun acilen çözüme kavuşturulması gerektiğini göstermektedir. Deniz yoluyla sığınma arayanlara ya da kaçak göçmenlere ilişkin dramatik haberler, son zamanlarda medyada sıklıkla yer almaktadır. Buldukları ülkede çeşitli zorluklarla, insan hakları ihlalleriyle karşılaşan bu kişiler, çoğu zaman en kolay veya tek kaçış yolu olan denizlere yönelerek ulaşma elverişli olmayan araçlarla güvende olacakları, kendilerine daha iyi yaşam koşulları sağlayacaklarını vaat eden ülkelere ulaşmaya çabalamaktadırlar. Yasa dışı göç olgusuna bakış açısı 11 Eylül Olayları'yla dünyanın gözünde güvenlik problemlerini de beraberinde getirmiştir. Türkiye, coğrafi konumu ve çevre ülkelere göre gelişmişliği nedeniyle yasa dışı göçlere çok sık maruz kalmaktadır. Ülkemiz de küreselleşmenin etkisi ile dünyada meydana gelen gelişmelerden, doğrudan etkilenmiş, bu bağlamda ya büyük çaplı göç ve iltica hareketlerine hedef ülke olmuş ya da başta Avrupa ülkeleri olmak üzere diğer ülkelere yönelik yasa dışı göçte tercih edilen transit bir ülke konumuna gelmiştir (Bodur, 2010: 1). Böylelikle Türkiye Avrupa'ya açılan bir kapı olmuştur.

Göç, insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad, evrensel bir olay olarak tanımlanabilir (Koçak ve Terzi 2012: 163). Dünya genelinde hemen hemen her ülke göç olayıyla karşılaşmaktadır. Çeşitli sebeplerden dolayı yapılan göçler, milyonlarca insanı etkilemiştir. Başta Orta Doğu olmak üzere Kafkasya ve Orta Asya ülkelerinde yaşanan savaşlar ve yönetim bozuklukları insanları buldukları yerden başka bir yere göç etmek zorunda bırakmıştır. Türkiye'nin Avrupa ve Asya arasında bir geçiş ülkesi olması sebebiyle Avrupa ve Amerika kıtasına doğru bir mülteci akınının yaşanmasına sebep olmuştur. Özellikle 2011 yılından beri Suriye'de süren çatışmanın bir sonucu olarak milyonlarca Suriyeli ülkemize sığınmıştır. Savaş nedeniyle Türkiye'ye gelen ilk mülteci grubu kasım 2014 itibarıyla Türkiye'de resmî rakamlara göre 1.6, resmî olmayan rakamlara göre 2 milyon civarındadır. Bu sayılar Türkiye'nin resmî rakamlara göre nüfusunun %2,1'inin Suriyelilerden oluştuğunu göstermektedir (Orhan, 2015: 7). Suriyelilerin en fazla mülteci konumunda buldukları ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. 22 Eylül 2018'de alınan verilere

göre 3.559.262 Suriyeli mülteci bulunmaktadır (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2018). Toplu olarak geçişlerde kayıt tutulamamış, gerekli kriz yönetimi tam olarak sağlanamamıştır. Bu yüzden sığınmacıların kaçının kadın ve erkek, kaçının çocuk veya kaçının yaşlı olduğu tam olarak tespit edilememiştir. Sınırdaki tel örgülerinin ardında binlerce Suriyeli günlerce beklemesinin yanında bir de deniz yoluyla can güvenliği olmayan botlarla Türkiye üzerinden Avrupa'ya kaçmaya çalışmaktadırlar. Bunun bir sonucu olarak 20. yüzyılın ortalarından bu yana kendi vatandaşları yurtdışına göç eden bir ülke olan Türkiye artık başka ülke vatandaşlarının göç ettiği ve çalıştığı bir ülke olmaya başlamıştır. Mültecilerin büyük bir kısmı Asya ve Avrupa'ya geçiş ülkesi olarak Türkiye kıyılarından, özellikle de Akdeniz ve Ege kıyılarını kullanmaktadırlar. Bu kıyılardan yasa dışı olarak Asya ve Avrupa'ya ulaşmaya çalışmaktadırlar. Türkiye'den deniz yoluyla başka ülkelere göç etmek isteyen sığınmacılar, çoğu zaman ulaşım elverişli olmayan gemilerle, teknelerle hatta kendilerinin yaptıkları sallarla yolculuk ettikleri için önemli tehlikelerle karşılaşmaktadırlar (Özer Kızılsümer, 2007: 75). İşte böyle bir yolculukta basit bir botla Türkiye'den Yunanistan'a kaçak yolla gitmeye çalışırken suda boğulan ve sonrasında minik bedeni karaya vuran Aylan bebek ve abisi Galip tüm dünyada şok etkisi yaratmıştır. İnsanlık özellikle de Batı, Suriyeli mülteciler için kör, sağır ve dilsizken kıyıya vuran minik vücut karşısında kayıtsız kalamamış, bu olayın etkisiyle mültecileri kısmen de olsa ülkelerine kabul etmişlerdir. Aylan bebek ve ailesinin dramı başta Türkiye'nin ulusal yayını olmak üzere birçok dış basında yerini almıştır. Bu çalışmada Aylan bebek haberinin ulusal gazetelerin birinci sayfalarında nasıl algılandığı, gazetelerin kullanım dilinin nasıl olduğu, Aylan bebeğin ölümünün gazeteler için ne ifade ettiği metaforlar yardımıyla gösterilmeye çalışılmıştır.

Deniz yoluyla gelmeye çalışan sığınmacılar

Bugün Suriye'de savaş devam ederken milyonlarca insan ülkelerinden kaçıp, yeni bir hayat kurmak istemektedir. Bu durum birçok dramatik olayı da beraberinde getirmektedir. Savaşlarda sosyal hayat biter, sağlık hizmetleri durur, eğitim hayatı biter ve hepsinden daha kötüsü masum hayatlar son bulur. Suriye'de yaşanan ve hâlâ devam eden savaşın en büyük mağdurları şüphesiz çocuklardır. Bu korkunç durumlar sonucunda, hayatta kalmayı başarsalar dahi çocuklar savaşın etkilerinden çok ağır şekilde zarar görürler (Ulum ve Kara, 2016: 414, Gün, Yıldız ve Güvendik, 2017: 152). Bunlardan bir de Aylan bebektir. Aylan bebek vakası dünya kamuoyunda yankı uyandıran Suriyeli bir ailenin dramıdır. Bu dram âdeta bütün dünyada şok etkisi yaratmıştır. Deniz yoluyla Avrupa'ya ulaşmak isteyen Suriyeli aile üç yaşındaki bebekleri olan Aylan bebeği denizde kaybetmişlerdir. Aylan bebeğin cansız bedeninin kıyıya vurması büyük bir trajediye yol açmıştır. Peki, insanlar hayatlarını tehlikeye atmayı bile göze alacak kadar bu sağlıksız kaçış yolunu neden tercih etmişlerdir? Buldukları ülkelerde insan hakları ihlalleriyle karşılaşan kişiler; çoğu zaman en kolay, en ucuz yollarla kaçmayı denerler. Bu şekilde kendilerine daha iyi yaşam koşulları vaat eden ülkelere ulaşmak istemektedirler. Mülteciler tarafından yasadışı göçün tercih edilmesinin nedeni maliyetinin az olmasıdır. Aynı zamanda bu yasadışı göç, organize suç örgütlerine yüksek kazançlar sağlamaktadır (Terzioğlu, 2002: 2).

Denizden gelen sığınmacılar, çoğu zaman ulaşım elverişli olmayan gemilerle, teknelerle hatta kendilerinin yaptıkları sallarla seyahat ettikleri için yolculuklarının çeşitli safhalarında önemli tehlikelerle karşılaşmaktadırlar. En son bu tehlikeyi Kurdi ailesi yaşamış ve ne yazık ki üç yaşındaki Suriyeli Aylan Kurdi, Bodrum kıyılarında yüzükoyun yatan cesediyle tüm dünyayı sarsmıştır. Abisi Galip ve annesi de aynı faciada yaşamını yitirmiş, Kobani'den Türkiye'ye sığınan, oradan da Avrupa üzerinden Kanada'ya gitmeye çalışan aileden geriye bir tek babaları kalmıştır. Kurdi ailesi, 2012 yılında Şam'da yaşarken Halep'e gitmiş ancak IŞİD, Halep'e yönelince aile buradan Kobani'ye gitmiş daha sonra da Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmıştı. Kurdi ailesi,

Bodrum'da bir ay kalmış ve akrabalarının yardımıyla Avrupa'ya gitmek için para biriktirmiştir. Bu dramatik göçün sonunda, üç yaşındaki Suriyeli çocuk Aylan Kurdi'nin deniz kıyısındaki cansız bedeninin fotoğrafı başta Türkiye olmak üzere dünyanın önde gelen gazetelerinin birinci sayfasında yer almıştır. Dünya basını Aylan bebeğinin cansız bedenini sansüresüz bir şekilde kullanılmasını tartışırken, editörler fotoğrafın göçmen krizinin büyüklüğünü insanlara anlatması açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır (Şen, 2015: 3). Bu olay sonrasında mültecilerin tehlikeli yolculukları insani ve hukuksal açıdan mercek altına alınmıştır. Aylan bebeğinin dramatik ölümü denizde tehlike atlatan sığınmacıların, kendilerine sağlanmış olan uluslararası korumadan yararlanmaları konusunu gündeme getirmiştir. Öyle ki sığınmacılar kurtarıldıktan sonra bile onlarla ilgili geri iade edilmeme ilkesi uluslararası hukukta tartışmaya yol açmıştır. Bu durum uluslararası deniz hukuku alanında bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Denizde çeşitli zorluklarla karşılaşan kişilerin statüleri, denizde buldukları bir araçta veya karada belirlenebilir. Kıyı devletleri ile bayrak devletleri aralarında sığınmacı yükünün paylaşılmasını öngören yeniden yerleştirme ve geri alım anlaşmaları yapılmalıdır (Özer Kızılsümer, 2007: 76). Denizden gelen sığınmacıların korunması konusunda Uluslararası Deniz Hukuku, Sığınmacı Hukuku, İnsan Hakları, Uluslararası Ceza Hukuku kuralları bir arada değerlendirilmelidir. Denizden gelen sığınmacılara uygulanacak pek çok kural ve ilke yanında konuyla ilgili hukuk boşlukları da vardır (Pallis, 2014: 330). Bütün bu hukuk boşluklarına rağmen denizde tehlikede olan sığınmacıların kurtarılması öncelikle insani bir görevdir. Denizde tehlike içinde olanlar, kim olduklarına, vatandaşlıklarına, nereden geldiklerine, sayılarına, seyahat şekillerine bakılmaksızın kurtarılmalıdır. Aslında uluslararası mülteci hukuku devletlerin göç kontrolü üzerindeki egemen gücü ile insanların mevcut uluslararası koruma ihtiyacı arasında bir uzlaşma aracı olmalıdır (Soykan, 2014: 7).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Suriyeli Aylan bebeğinin dramının Türkiye'de yayımlanan ulusal gazetelerde nasıl algılandığını araştırmaktır. Çalışma, sosyal medyada yankı uyandıran Aylan bebeğinin dramını ulusal gazetelerde nasıl haberleştirildiğine ilişkin bir çerçeve çizerek Türkiye'deki gazetelerin haberlerine dair genel bir fotoğraf sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışma, Aylan bebeğinin ölümünün gazete manşetlerinde nasıl yer aldığı nitel veriler ortaya koyarak tespit etmesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Aylan bebeğinin ölümü ulusal gazeteler için ne kadar önemli bir konudur?
- Aylan bebek haberi ulusal gazetelerin birinci sayfasında nasıl algılanmıştır?
- Aylan bebek dramının ulusal gazetelerdeki kullanım dili nasıl olmuştur?

Evren ve Örneklem:

Çalışma kapsamında Aylan bebek trajedisinin yaşandığı günden sonraki 3 Eylül 2015 tarihli 23 ulusal gazetenin haberleri incelenmiştir.

Yöntem

Çalışmanın kuramsal kısmında Aylan bebek dramının nasıl ortaya çıktığı ele alındıktan sonra, ulusal medyada yer alan manşet haberlerindeki algı ve bakış açıları incelenmiştir. Çalışmanın araştırma kısmında ise Türkiye'de yer alan ulusal gazetelerin Aylan bebek haberlerinde metafor analizi uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada, verilerin değerlendirilmesinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde elde edilen verilerin açıklanmasında kavramları ve ilişkileri ortaya çıkarmak için kullanılır. İçerik analiziyle verilerin kavramlaştırılması ve olguyu tamamlayabilecek temaların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu kavramlar okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlanır. Bu aşamada elde edilen metaforların birbirine yakın olanları gruplandırılmış ve her birine numara verilmiştir. Daha sonra oluşturulan metaforlar kendi kategorilerinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada Türkiye’deki ulusal gazetelerde Aylan bebekle ilgili 23 gazete manşeti incelenmiştir. Metaforlar 8 kategoriye ayrılmıştır. Oluşturulan metaforlara ilişkin kategoriler; “çıkarmada bulunan”, “öz eleştiride bulunan”, “isyan eden / sorgulayıcı”, “yorumsuz”, “dramatik”, “suçlayıcı”, “nesnel”, sansasyonel / çarpıcı şeklindedir.

Tablo 1. Aylan Bebek Haberlerinin Ulusal Gazetelerin Manşetlerde ve Diğer Sayfalarda Yer Alması

No	Gazete	Manşet
1	Aydınlık	Katili biliyoruz.
2	Akşam	Buzlanmadık ki dünya utansın; Türkiye kahroldu. Maskeleri düşsün.
3	Birgün	Şu drama kimse dur demeyecek mi?
4	Cumhuriyet	Bu kez ölüm kıyıya vurdu.
5	Evrensel	Savaş, mülteciler ve sözün bittiği yer
6	Habertürk	Bodrum’da dünyayı ayağa kaldıran fotoğraf; dünya şokta
7	Hürriyet	Dünyayı sarstı, Büyük insanlık dramı, Kobani’den geldiler.
8	Millî gazete	Yüzüstü bırakılan insanlık; sahipsiz ümmetimizin cesedidir sahile vuran, Suriyeli bebeklerin değil
9	Milliyet	Utan dünya! Neden yayımladık.
10	Orta Doğu	Ege’de çifte facia
11	Posta	Bu fotoğrafı görünce sakın gazeteyi elinizden bırakmayın ve bu drama gözlerinizi kapatmayın, batsın bu dünya
12	Sabah	İnsanlık kıyıya vurdu.
13	Star	Neredesin vicdan
14	Sözcü	Bodrum’da minicik bedenler karaya vurdu, yürekler yandı
15	Takvim	Söz bitti.
16	Türkiye	Lastik bot battı, 12 Suriyeli “karaya vurdu”.
17	Vatan	İnsanlık kıyıya vurdu.
18	Yeni Akit	İşte en acı kare
19	Yeni Asya	Bir tekne faciası daha
20	Yeni Çağ	İnsanlık Bodrum’da kıyıya vurdu.
21	Yeni Mesaj	Bodrum’da yine aynı dram.
22	Yeni Şafak	İnsanlık kıyıya vurdu.
23	Yurt	En acı fotoğraf.

Tablo 2. Aylan Bebekle İlgili Ulusal Gazetelerin Manşetlerde Oluşturulan Algılar

Kategori	Kod	Gazete Manşeti	Manşeti Temsil Gazete Sayısı		Eden	
			(f)	(%)	Kodlar Toplam	(%)
Çıkarmada Bulunan	1	Katili Biliyoruz.	1	4,35		
	2	Bu Kez Ölüm Kıyıya Vurdu	1	4,35	2	8,7
	3	Buzlanmadık ki Dünya Utansın; Türkiye Kahroldu, Maskeleri Düşsün	1	4,35		
Öz Eleştiride Bulunan	4	Yüzüstü Bırakılan İnsanlık; Sahipsiz Ümmetimizin Cesedidir Sahile Vuran, Suriyeli Bebeklerin Değil.	1	4,35	6	26,08

	5	İnsanlık Kıyıya Vurdu	3	13		
	6	İnsanlık Bodrum'da Kıyıya Vurdu	1	4,35		
	7	Şu Drama Kimse Dur Demeyecek mi?	1	4,35		
İsyan Eden / Sorgulayıcı	8	Bu fotoğrafı Görünce Sakın Gazeteyi Elinizden Bırakmayın ve Bu duruma Gözlerinizi Kapamayın, Batsın Bu Dünya!	1	4,35	3	13
	9	Neredesin Vicdan, Sözün Bittiği Yer, Ölen İnsanlık	1	4,35		
Yorumsuz	10	Savaş, Mülteciler ve Sözün Bittiği Yer	1	4,35		
	11	Söz Bitti	1	4,35	2	8,7
Sansasyonel / Çarpıcı	12	Bodrum'da Dünyayı Ayağa Kaldıran Fotoğraf; Dünya Şokta.	1	4,35	1	4,35
	13	Dünyayı Sarstı, Büyük İnsanlık Dramı, Kobani'den Geldiler	1	4,35		
Dramatik	14	Bodrum'da Minicik Bedenler Karaya Vurdu, Yürekler Yandı	1	4,35	5	21,82
	15	İşte En Acı Kare	1	4,35		
	16	Bodrum'da Yine Aynı Dram	1	4,35		
	17	En Acı Fotoğraf	1	4,35		
Suçlayıcı	18	Utan Dünya! Neden Yayımladık	1	4,35	1	4,35
	19	Lastik Bot Battı, 12 Suriyeli "Karaya Vurdu"	1	4,35		
Nesnel	20	Ege'de Çifte Facia	1	4,35		
	21	Bir Tekne Faciası Daha	1	4,35	3	13
		Toplam	23	100	23	100

SONUÇ

Genele bakıldığında Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelmeye başladığı ilk günden bu yana medyada yer alma düzeyleri oldukça düşüktür. Ege'de batan mülteci tekneleri, "Aylan Bebek", "Ümrân Bebek" ve "AB-Türkiye anlaşması" dönemleri dışında mülteciler Türk mediasında oldukça az haberle gündeme gelmektedir (Erdoğan, Kavukçuer ve Çetinkaya, 2017: 34). Yaklaşık 20 yıldır Batı'nın sığınmacılara karşı ön yargıları ve korkuları artmaktadır. Özellikle 1990'ların ortalarından itibaren Doğu Avrupa ve Afrika'dan Avrupa ülkelerine olan mülteci akını, belirli bir kesim tarafından "yoksulların işgali", "Avrupa'nın saldırıya uğraması" şeklinde değerlendirilmektedir. Böylesine tanımlamalara "Göçmenler ücretleri düşürür, yerli nüfus arasında işsizliği yükseltir, doğurganlıklarıyla sosyal sistemi çökertir ve ulusal kimliği tehlikeye düşürürler gibi ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yeni argümanlar da ilave edilmektedir (Özekmekçi, 2010: 44). Göçmen sorununa en sert tepki gösteren ve engellemek için uğraşan, AB üyesi devletlerdir. Ancak bu sorun konusunda duyarsız kalmayan Türkiye kapılarını mültecilere açmaktadır. Bugün Türkiye'nin pek çok ilinde Suriyeli göçmenler Türkiye vatandaşlarıyla yaşamaya başlamış, okulda, pazarda, iş yerinde farklı değişkenlerle etkileşim içerisine girmişlerdir. Bu etkileşimin olumlu ve olumsuz pek çok yönü o toplumun farklı katmanları ve bireyleri arasında sindirilmeye çalışılmaktadır (Kara, Yiğit ve Ağırman, 2016: 950). Orta Doğu'nun bu karmaşık durumu doğrudan hem de dolaylı bir şekilde Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve demografik yapısını etkilemektedir. Özellikle de kamu düzenini ve güvenliğini derinden etkilemekte ve yeni bir göç yönetimi anlayışına olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaya devam etmektedir. Bu anlayışta, güvenlik endişeleri ile bireysel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınma ihtiyacının dengelenmesi hedeflenmektedir. Şüphesiz haklar, kurallar ve sorumlulukların çerçevesinde ve uygulanmasında yasa koyucuların ve uygulayıcıların iltica alanındaki rolü çok önemlidir. Dolayısıyla hukuk ve iltica ilişkilerini inceleyen çalışmalar iltica alanında da önemli bir yer oluşturmaktadır. Böyle olmakla birlikte, sınırlar arası hareketlilik ve iltica konusunda ekonomik, siyasal, hukuki ve sosyal nedenselliklerdeki geçişkenliğin bir bütünlük içinde incelenmesi gerekmektedir (Çelebi, Özçürümez ve Türkay, 2011: 2).

Bu konuda AB uyum müzakereleri kapsamında yeni yasal düzenlemelerin yapılması, cezaların ağırlaştırılması ve denetimlerin artırılması etkili olmaktadır. Alınan önlemlere rağmen kara sınırlarının uzunluğu, üç tarafının denizlerle çevrili olması, sınırların çoğunlukla dağlık sahalara denk gelmesi, sınır komşusu sayısının fazla olması, çok sayıda ülkeden sürekli ilticaların yaşanması gibi nedenlerden dolayı istenilen düzeyde başarı elde edilememektedir. Yasa dışı göç, insan kaçakçılığı, insan ticareti gibi önemli suçlar günümüzde sadece bir ya da birkaç devleti ilgilendiren bir konu olmaktan çıkmış, artık göç alan her devletin problemi haline gelmiştir. Özellikle 11 Eylül sonrası yasa dışı göç olgusu devlet güvenliği adı altında değerlendirilmeye başlanmıştır. Son olarak da mart 2011'de başlayarak nisan 2011'de ülke çapında yayılan Suriye iç savaşı en çok komşusu Türkiye'yi etkilemiştir. Batı, Suriye'deki karışıklığa başta sırt çevirerek yardım elini esirgemmiştir. Ancak göç, şu an terör nedeniyle dünyayı etkileyen en önemli problem haline gelmiştir. Türkiye başından beri sığınmacılara kapısını açmıştır. Uluslararası Af Örgütü'nün verilerine göre kasım 2014 itibarıyla 220.000 Suriyeli, Türkiye'nin çeşitli illerinde kurulan mülteci kamplarına yerleştirilmiş bulunmaktadır. Türkiye sınır komşusu da olması sebebiyle başından itibaren bu meseleyle uğraşmak zorunda kalmıştır. Göç edenler farklı bir dil öğrenmede, yabancı bir kültüre uyum sağlamada alışkanlıklarından farklı değişik bir yaşama alışmada güçlüklerle karşılaşabilmektedirler (Gün, 2006: 28). Bu nedenle göçler, toplumların bilincinde derin izler bırakmakta, insanların fiziksel çevresi, maddi yaşam koşulları ve ruhsal yapısını şekillendirmektedir (Gökçan, Açıkyıldız ve Ataman, 2015).

Kişilerin alışmış olduğu çevresinden kopuşunun zorunlu olduğu durumlarda göç, çoğu zaman geri dönüşü pek mümkün olmayan ve kişinin kendi fiziksel ve dolayısıyla ruhsal çevresinden ayrılmasına yol açan bir süreç özelliği göstermektedir. Aynı zamanda göç etmek zorunda kalan sığınmacılar maddi ve manevi olarak yerleştikleri toplumu etkilemektedirler. Ülkemizde şu anda sayısı milyonları aşmış mültecilerin sınır illeri ve yakın kentlere göçleri devam etmektedir. Suriyelilerin göç ettikleri kentlerde hayat daha da zorlaşmaktadır. İlk etapta davetsiz misafirler olarak görülen Suriyeli mültecilerin, krizin şiddetlenmesi nedeniyle her geçen gün eve dönme umutları zayıflamaktadır. Türkiye bu tür göç alma problemi yaşarken dünya ise Ege Denizi'nde kıyıya vuran Aylan bebekle birlikte sorunla daha çok ilgilenmeye başlamış ve âdeta günah çıkararak birçok Avrupa ülkesi ve diğer ülkeler kapılarını Suriyelilere açmıştır. Bununla birlikte, maddi olarak en çok yardım yapan ve yıpranan ülke Türkiye olmuştur. Suriye, başka ülkeler için uluslararası bir meseleyken artık bizim için toplumsal ve ulusal bir sorun haline gelmiştir. Suriye karmaşasının mağdurlarından olan Aylan bebek ve ailesinin dramı, Türkiye ve dünya manşetlerinde yerini almıştır. Bu çalışmada 23 ulusal gazetenin Aylan bebek ile ilgili manşetleri incelenmiştir. Bu metafor çalışmasında ulusal gazetelerin Aylan bebekle ilgili manşetlerinde öncelikli olarak öz eleştiride buldukları gözlemlenmiştir. Manşetlerin % 26.08'ini öz eleştiri yapan gazeteler oluşturmaktadır. Gazeteler özellikle insani özelliklere vurgu yaparak öz eleştiri yapmışlardır. Aylan bebeğin durumunu insanlık ayıbı olarak görmüşlerdir. İkinci olarak gazeteler bu durumu dramatik bir bakış açısıyla manşetlere taşımışlardır. Tüm gazetelerin % 21.82'lik kısmını oluşturan bu manşetler Aylan bebeğin durumunu acıma metaforlarıyla ele almışlardır. Üçüncü olarak ulusal gazetelerin manşetlerinde nesnel ve isyan eden / sorgulayıcı bakış açısı birlikte ele alınmıştır. Bu iki bakış açısının oranı % 13'tür. Nesnel bakış açısını kullanan gazeteler Aylan bebeği trajedisini olduğu gibi aktarırlarken isyan eden / sorgulayan bakış açısını kullanan gazeteler ise insanlığa soru soran manşetler kullanarak okuyucunun dikkatini çekmeye çalışmışlardır. Dördüncü sırada ise gazeteler çıkarımda bulunma ve yorumsuz algılarıyla % 8,7'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadırlar. Son olarak manşetlerde % 4,35'lik oranla sansasyonel / çarpıcı ve suçlayıcı bakış açıları aynı oranda kullanılmışlardır.

Türk ve dünya basınında Aylan bebek ve ailesinin dramı, Suriye'nin iç meselesini uluslararası boyuta taşımıştır. Suriye iç savaşı başladığı günden beri sınır komşusu olması nedeniyle Türkiye bu durumu sığağı sığağına yaşamak zorunda kalmıştır. Zor durumda kalan Suriyeli mültecilere kapılarını açmış ve her türlü insani yardımı yapmıştır. Fakat dünya, özellikle de Avrupalı ülkeler kaçak yollarla ülkelerine girmeye çalışan sığınmacılara tehditkâr bir gözle bakmıştır. Dünya kamuoyunun dikkatini Aylan bebeğin kıyıya vurmuş cesedi çekmiştir. "3 yaşındaki Aylan Kurdi'nin fotoğrafının yabancı basında da yer alması üzerine uluslararası kamuoyunun dikkati bir anda mültecilerin yaşadığı dramın üzerine çekilmiştir. Mülteciler bu tarihe kadar ana haberlerde kaçak ve suçlu söylemleriyle az sayıda yer alırken, dünya gündemine gelmesiyle Türk mediasında da yaşanan dramlar yer almaya başlamış hem de mülteci dramına dünyanın sessiz kalması eleştirilmeye başlanmıştır (Erdoğan, Kavukçuer ve Çetinkaya, 2017: 18-19).

Çalışmada Aylan bebek haberlerinin ulusal gazetelerdeki algılanışı incelenmiştir. Bu metafor çalışmasında ortaya çıkan genel tablo, Türkiye'de bulunan gazete manşetlerinin ağırlık olarak bu dramatik olaya insanlık ayıbı gözüyle bakması ve bu yönde bir öz eleştiri getirmesidir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, A. (2013). Suriyeli mültecilerin Türkçe algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(56), 179-190.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2018). Erişim adresi: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees>. Erişim tarihi: 22 Eylül 2018.
- Bodur, M. Z. (2010). Ege'de denizden yapılan yasa dışı göç ve göçmen profilleri. Göçmenlerin geleceğe yönelik beklentileri ve öngörüler. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, (12), 103-135.
- Çelebi, Ö., Özçürümez S. & Türkay, Ş. (2011). İltica, uluslararası göç ve vatansızlık: kuram, gözlem ve politika. *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) Raporu*. Ankara: Anıl Reklam Matbaacılık.
- Erdoğan, M., Kavukçuer, Y. ve Çetinkaya, T (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik medya algısı. *Liberal Perspektif Analiz*, (5), 5-25.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *AÜHFD*, 62(4), 1007-1061.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 175-204.
- Gökçan, G., Açıkyıldız, Ç. ve Ataman, S. (2015). Göç ve mültecilik. Erişim adresi: http://mulateci.net/index.php?option=com_contentveview=articleveid=58%3:govemultecilikvecatid=35%3:goc-ve-multecilikveltemid=14velang=tr. Erişim tarihi: Mayıs 2015.
- Gün, M., Yıldız, M. ve Güvendik, T. (2017). Suriyeli mülteci okul çağı çocuklarının eğitimi ve geleceğe yönelik görüşleri. *International Journal of Language Academy*, 5(2), 152-162.
- Gün, Z. (2006). Psikolojide, göç çalışmalarındaki metodolojik problemler ve çözüm önerileri. *Türk Psikoloji Bülteni*, 12(38), 27-41.
- Hürriyet Gazetesi (2015, 3 Eylül). Büyük dram sembolü Aylan ve Galip. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/buyuk-dramin-sembolu-aylan-ve-galip-29983455>. Erişim tarihi: 22 Nisan 2016.
- Kara, Ö. T., Yiğit A. ve Ağırman, F. (2016). Çukurova Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin Suriyeli mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(4), 945-961.
- Kara, Ö. T., Karakoç Öztürk, B ve Dağistanlıoğlu, E. (2017). Suriyelilere Türkçe eğitimi verecek olan Türkçe öğretmenlerinin mesleki yeterlik algılarının incelenmesi. (Edit: M. Ertan Gökmen – Nazan Tutaş – Sebahat Alan), *Yabancı dil olarak*

- Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi araştırmaları.* Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 15-31.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.
- Orhan, O. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye etkileri. *ORSAM*, Raporu No: 195 Ocak, 1-44.
- Özekmekçi, M. İ. (2010). Tehdit sınırını geçemeyen göçmen. *Hayat Sağlık Dergisi*, 2, 44-48.
- Özer Kızılsümer, D. (2007). Denizden gelen sığınmacılar ve uluslararası hukuk. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 3(10), 75-95.
- Pallis, M. (2014). Obligations of states towards asylum seekers at sea: Interactions and conflicts between legal regimes. *IJRL*, 14(2/3), 329-364.
- Soykan, C. (2014). Mültecilik ve insan hakları. *Kontrast Dergisi*, 45, 1-56.
- Terzioğlu, M. (2002). Yasa dışı göç, insan ticareti ve iltica. *Çağın Polisi Dergisi*, (11). Erişim adresi: <http://www.caginpolsi.com.tr/yasadisi-goc-insan-ticareti-ve-iltica-konularinda-ulkemizin-durumu-ve-yapilan-calismalar-2/>.
- Ulum, Ö. G. ve Kara, Ö. T. (2016). The effects of war on Syrian refugees’ academic achievement. *International Journal of Social Science (JASSS)*, (48), 413-423.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Kitapevi.